

“กระบวนการสร้างเครือข่ายและพัฒนาทักษะพี่เลี้ยงภาคใต้”

สถานการณ์โลกในปัจจุบันที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ที่ต้อง “บ่มเพาะคนรุ่นใหม่” ให้เติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการช่วยกันดูแลและพัฒนาโลกของเราให้น่าอยู่ต่อไป ต่อเนื่องจากรุ่นสู่รุ่น เด็กและเยาวชนจะเติบโตเป็นเช่นนี้ได้ ต้องมีผู้ที่ทำหน้าที่บ่มเพาะความดีงามให้ออกมาขึ้นในตัวเด็กๆ ซึ่งอาจจะเป็นพ่อแม่ ผู้ปกครอง คนในชุมชน ครู อาจารย์ที่โรงเรียน ที่มีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่นี้ ซึ่งบุคคลเหล่านี้จำเป็นต้องมีทักษะในบ่มเพาะสิ่งเหล่านี้ให้เกิดในตัวเด็กๆ

นอกจากประชากรโลกมาที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้ใหญ่ที่เรียกขานตนเองว่าเป็น “พี่เลี้ยงเยาวชน” ที่มีความแน่วแน่อยากจะพัฒนาลูกหลานของตนเองให้เป็นคนรุ่นใหม่ที่มีศักยภาพ ได้เล็งเห็นความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ที่จะพาลูกหลาน หรือเยาวชนของตนให้ไปสู่จุดหมายปลายทางเป็น “คนดี คนเก่ง มีสำนึกความเป็นพลเมือง” ดังที่วางไว้จึงได้มารวมตัวกันที่เวทีอบรมเชิงปฏิบัติการ “สร้างเครือข่ายและพัฒนาทักษะพี่เลี้ยงภาคใต้ : ภาวะผู้นำและการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน” ภายใต้โครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) ระยะที่ 2

: หลักสูตรนักถักทอชุมชน เพื่อพัฒนาเด็กเยาวชนและครอบครัว สนับสนุนโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส) มูลนิธิชุมชนท้องถิ่นพัฒนา มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด(มหาชน)

การอบรมครั้งนี้ คณะผู้จัดงานได้ตั้งวัตถุประสงค์ เพื่อให้พี่เลี้ยงได้รู้จักตนเองและเกิดกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมที่เกิดจากพลังขับเคลื่อนภายใน เพื่อพัฒนาพี่เลี้ยงเด็กและเยาวชนในพื้นที่ให้มีทัศนคติ ความรู้ และทักษะในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และการให้คำปรึกษากับเด็กเยาวชนในชุมชนท้องถิ่นของตนเองได้ และเพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ของพี่เลี้ยงเด็กและเยาวชนในพื้นที่ให้มีพลังในการขับเคลื่อนงานเพื่อพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นตนเอง

โดยมีอุปท.ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชสนใจเข้าร่วม ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลกลาย, เทศบาลเมืองปากพูน, องค์การบริหารส่วนตำบลเขาพังไกร, เทศบาลตำบลท่าแพ, องค์การบริหารส่วนตำบลควนชะลิก, องค์การบริหารส่วนตำบลท่าเรือ, องค์การบริหารส่วนตำบลนาทราย ส่งบุคคลเหล่านี้ได้แก่ นักถักทอชุมชน(เจ้าหน้าที่อุปท.ผู้เข้าร่วมในโครงการฯ) ผู้ใหญ่ใจดี พี่เลี้ยงชุมชนเยาวชน ที่มีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบดูแลงานด้านพัฒนาเยาวชน / สภาเด็ก และเยาวชนระดับตำบล ร่วมเรียนรู้กับนักกระบวนการอิสระ จรายุทธ สุวรรณชนะ ระหว่างวันที่ 27 – 29 มีนาคม 2561 ณ โรงแรมแกรนด์ปาร์ค จังหวัดนครศรีธรรมราช

สำหรับผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดสำหรับผู้เข้าร่วมเวทีในระยะยาวนั้น สุทิน ศิรินคร ผู้จัดการโครงการฯ กล่าวว่า “ต้องการให้เกิดเครือข่ายพี่เลี้ยงเยาวชนภาคใต้ ซึ่งอย่างน้อยๆ น่าจะมีสัก 40 คน พร้อมแผนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนของแต่ละตำบล นอกจากนี้พี่เลี้ยงเยาวชน ก็ควรจะมีทักษะภาวะผู้นำและทักษะการโค้ช รวมทั้งสามารถออกแบบจัดกระบวนการเรียนรู้ และท้ายสุดก็สามารถสร้างเครือข่ายและพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนให้เกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงในพื้นที่”

จรายุทธ สุวรรณชนะ เผยเบื้องหลังการจัดกระบวนการเรียนรู้ในครั้งนี้ว่า.. “ เวทีนี้เป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับพี่เลี้ยงเยาวชนพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยเป็นหลักสูตรพัฒนาภาวะการนำและการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมให้กับพี่เลี้ยงในพื้นที่ ในส่วนตัวคิดว่าคนทำงานด้านนี้ ตั้งใจสร้างสรรค์สิ่งดีๆ อยู่แล้ว จึงอยากชวนให้เขาได้กลับมาทำความเข้าใจตัวเองก่อน เพื่อความ

เข้าใจว่ามีศักยภาพและข้อจำกัดอะไรในตัวเอง ถ้าเขาต้องการทำงานอย่างมีความสุขและยั่งยืนต้องกำจัดข้อจำกัดบางอย่างออกไป ตัวอย่างข้อจำกัด เช่น อารมณ์ร้อน... เป็นต้น”

“การรู้จักตัวเองทำให้เขาเห็นคุณค่าในตัวเอง เกิดความภาคภูมิใจ และเกิดความสุขที่ทำให้เขาอยากทำงานต่อไป”

จรรยาพรเสริมว่าการให้พี่เลี้ยงรู้จักตนเองมีความสำคัญมาก “การรู้จักตัวเองทำให้เขาเห็นคุณค่าในตัวเอง เกิดความภาคภูมิใจ และเกิดความสุขที่ทำให้เขาอยากทำงานต่อไป เกิดเป็นพลังในการขับเคลื่อนงาน และการได้รู้ข้อจำกัดจะช่วยให้เขาระวังตัวเองมากขึ้น เพราะถ้าไม่ระวังอาจจะไปทำร้ายคนอื่นหรือกลุ่มเป้าหมาย เช่น ในบางครั้งเขาเป็นคนตั้งใจดี แต่ไม่ฟังเด็ก ทำให้เด็กเกิดความกดดันแล้วไม่ยอมเข้ามาทำงานร่วมกัน

และการที่คนเรามีข้อจำกัดในตนเอง เป็นสิ่งที่ทำให้ไม่สามารถขยายงานให้เพิ่มมากขึ้นได้ แล้วบางที่ทำให้ต้องทำงานเหนื่อยมากขึ้น เช่น มุ่งให้งานออกมาเร็ว อยากให้งานเสร็จ เลยเผลอไปกดดันคนอื่น เผลอไปกดดันเด็กด้วย ทำให้ตัวเองเครียด ต้องทำงานหนักขึ้น”

นอกจากนี้ นอกจากเรื่องการรู้จักตนเองแล้ว กระบวนการยังเน้นให้รู้จักกับการจัดการความเครียดอีกด้วย “ในสามวันนี้เราจะมีกระบวนการ ทำให้เขาเห็นว่าความทุกข์ในชีวิตเขามีอะไรบ้าง มีแนวทางในการจัดการอย่างไร เพราะเวลาทำงานต้องมีความกดดันและความเครียดเกิดขึ้นในชีวิต จึงทำให้เขาเห็นว่าความทุกข์และความเครียดของคนส่งผลต่อสุขภาพและจิตใจอย่างไร ทำให้เขามีพลังและมีความหวังในการทำงาน

และที่สำคัญ “บทบาทของการเป็นผู้นำ” เป็นสิ่งที่ต้องย้ำเน้น ในฐานะคนที่จะไปทำหน้าที่เป็นโค้ช จำเป็นต้องเข้าใจเรื่องนี้ให้ถ่องแท้ “คือทำให้เห็นว่าผู้นำไม่ใช้การคิดเองพูดเองทุกอย่าง ไม่ต้องรับผิดชอบทุก

เรื่อง เพราะถ้าทำแบบนั้นจะไม่ทำให้เกิดทักษะความเป็นผู้นำในตัวเยาวชนขึ้นเลย ต้องพูดเรื่องบทบาทของการนำหรือการเป็นผู้นำ คือการสร้างการมีส่วนร่วม การสร้างการเรียนรู้ ซึ่งเป็นบทบาทที่สำคัญมาก แต่เขาจะทำบทบาทนี้ได้ต้องย้อนมาคิดว่าเขาต้องพัฒนาคุณลักษณะอะไรในตัวเขาอีก โดยคุณลักษณะนี้หมายถึงเรื่องจิตใจและทักษะด้วย เช่น ทักษะการฟัง ทักษะการสร้างการมีส่วนร่วม ซึ่งเราช่วยปรับทัศนคติในแง่การเป็นผู้นำ เพราะผู้นำไม่ใช่ว่าเข้าไปจัดการทุกอย่าง และจากสองวันนี้จะเห็นว่าเขามีลักษณะของการเชื่อผู้นำ ซาติพนัย เป็นการฝากความหวังไว้ที่ผู้นำอย่างเดียว จึงต้องมีการแก้ทัศนคติตรงนี้ด้วย เพื่อให้เห็นว่าบทบาทแท้จริงของผู้นำเป็นอย่างไร”

เพราะเหตุผลข้างต้นที่เป็นเบื้องหลังสำคัญซึ่งเป็นที่มาของการเป็น “พี่เลี้ยงเยาวชนหรือโค้ชที่ดี” จรรยาพรจึงได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ในลักษณะ “กิจกรรมผ่านประสบการณ์” เป็นส่วนใหญ่ สำหรับกระบวนการที่จะทำให้พี่เลี้ยงรู้จักตัวเองเพื่อให้เกิดพลังขับเคลื่อนภายใน และสร้างความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม มีกิจกรรมดังนี้ กิจกรรม check in / กิจกรรมสนทนาการ ประกอบด้วย 1. กิจกรรมนับเลข , 2. กิจกรรมเสร็จฉันและเธอ, 3. กิจกรรมเรียงลำดับ , 4. กิจกรรมปลาหู / กิจกรรม 360 องศา / กิจกรรม socio (ความสุข 4 ระดับ) / กิจกรรมจักรวาลจัดสรร / กิจกรรมท้องฟ้าใสไร้ก้อนเมฆ : รู้จักตนเอง จัดการอารมณ์ตนเอง

ซึ่งจรรยาพรได้เล่าถึงเป้าหมายของแต่ละกิจกรรมให้ฟังว่า... เริ่มที่กิจกรรม check in มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้สำรวจตัวเองก่อนว่า ตอนนี้เป็นอย่างไรบ้าง และยังเป็นการฝึกการพูด ฝึกทักษะการสื่อสารแบบง่าย ๆ ตัวอย่าง เช่น การแนะนำตัวโดยถามคนข้างๆ ไปเรื่อยๆว่า “เขานี้เป็นอย่างไรบ้าง” ซึ่งทำให้คนกล้าที่พูดออกมาเพราะเป็นเรื่องของตัวเอง”

เจ้าตัวบอกต่อกิจกรรมสนทนาการ เหมือนเป็นกิจกรรมที่นำเข้าสู่เนื้อหาหลัก ในหัวข้อเรื่องการเรียนรู้จักตนเอง ช่วยทำให้ ผู้เข้าร่วมรู้สึกเพลินไป ให้รู้สึกว่าเป็นเรื่องธรรมดา ไม่ได้เป็นเรื่องวิชาการเคร่งเครียดอะไร “แต่ที่จริงเขาได้เรียนรู้ในสิ่งที่เขาได้คุยกันจากกิจกรรม บางทีที่มีแว่กันได้ว่ารู้เรื่องชาวบ้านมากขึ้น แต่ที่จริงเป็นการได้รู้จักคนอื่นมากขึ้น ได้เข้าใจคนอื่นมากขึ้น ได้เพื่อนใหม่ ที่คนปกติได้เรียกว่าได้เกลอคือได้เพื่อนสนิท นั่นคือความสนิทใจ”

ซึ่งกิจกรรมสนทนาการจะมีหลากหลายในเวทีนี้ นำกิจกรรมเหล่านี้มาใช้เริ่มที่ 1.กิจกรรมนับเลข มีเป้าหมายเพื่อเพื่อชี้ให้เห็นว่าถ้าเราทำงานด้วยกันต้องรู้จักสังเกต รู้จักการฟัง รู้จักการรอ ถึงจะทำให้งานสำเร็จได้

กระบวนการ	:	นั่งล้อมวงใหญ่
โจทย์	:	ให้ปรบมือและนับเลขตามที่กระบวนการกำหนด เช่น ให้ทั้งวงนับ 1 -20
กติกา	:	ห้ามนับซ้ำเลขกัน ห้ามคนข้างๆ นับต่อกันไป ห้ามส่งซิกกัน

2.กิจกรรมเสรีจันและเธอ มีเป้าหมายเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ในกลุ่ม มีการนัดให้กัน คือทำให้เขาได้รู้จักกัน แต่ไม่ได้ผ่านการพูดคุย เป็นการทำความรู้จักผ่านการสัมผัส ผ่านการนัด

กระบวนการ	:	นั่งล้อมวงใหญ่ หันหน้าจับคู่กัน
โจทย์	:	ให้ผลัดกันบอก - ชื่อผลไม้ - อวัยวะในร่างกาย - บอกชื่อที่เกี่ยวข้องกับนครศรีธรรมราช
กติกา	:	รอบแรกใครแพ้ให้เพื่อน / รอบสุดท้าย คนชนะนัดให้เพื่อน

3.กิจกรรมเรียงลำดับ เป็นกิจกรรมสันทนการและเป็นกิจกรรมที่พาให้เขากลับมาทำความรู้จักตัวเองแบบง่ายๆ และในตอนท้ายมีการให้คุยกันแบบง่ายๆ ถึงคุณลักษณะของตัวเองว่ามีบุคลิกลักษณะอย่างไร และคำถามสุดท้ายคือทำให้เห็นว่าเรามักจะโกรธกับเรื่องอะไร สิ่งที่ทำให้เราโกรธแล้วเป็นจุดอ่อนของเราคืออะไร จะได้ระวังมากขึ้นในการทำงาน และในอีกด้านหนึ่งจะได้เข้าใจและรู้จักคนอื่นมากขึ้นด้วยว่าเขาต่างกับเราอย่างไร มีจุดแข็งและจุดอ่อนอย่างไร เวลาทำงานด้วยกันจะต้องระวังอะไร "เราจะทำงานกับคนที่มีความแตกต่างหลากหลายได้อย่างไร" กระบวนการกล่าวกับผู้เข้าร่วม

กระบวนการ	:	กลุ่มใหญ่
โจทย์	:	1.เรียงลำดับความสูงมากไปน้อย 2.เรียงลำดับอายุจากมากไปหาน้อย 3.ให้เรียงลำดับตามเดือนเกิด 4.ให้เรียงลำดับตามสีผิว 5.ให้จับกลุ่มคนเกิดวันเดียวกัน (อาทิตย์ - เสาร์) และระดมความคิดเห็นในหัวข้อ 1.ลักษณะนิสัยเด่นของคนเกิดแต่ละวัน เหมือน หรือต่างกันอย่างไร 2.เรื่องอะไรที่ทำให้คนในแต่วันหงุดหงิดไม่พอใจ
กติกา	:	ให้สื่อสารกันอย่างไรก็ได้ แต่ห้ามคุยกัน ใช้สัญลักษณ์แทนได้

4.กิจกรรมปลาหู ข่ง เป็นเครื่องมือในการฝึกสติและสมาธิให้กับเด็กๆ ได้ง่ายโดยไม่ต้องนั่งสมาธิ

กระบวนการ	:	จับกลุ่ม 3 คน
โจทย์	:	ให้ผู้เข้าร่วมทำตามกระบวนการให้โจทย์
กติกา	:	ให้ผู้เข้าร่วมจับมือกันสองคน เรียกว่าข่ง ส่วนคนตรงกลางเรียกปลาหู โดยผู้เข้าร่วมต้องวิ่งตามโจทย์ที่กระบวนการให้
โจทย์	:	ถ้ากระบวนการเอ่ยชื่อใคร ให้คนนั้นเป็นผู้วิ่งไปหา ปลาหู หรือ ข่ง , ข่งระเบิด ให้สลายกลุ่มสามคนไปจับกลุ่มใหม่ สลายสถานะใหม่ และต้องไม่ใช่เพื่อนกลุ่มเดิม

กิจกรรม 360 องศา กิจกรรมการรู้จักตัวเองที่ให้นั่งเก้าอี้หันมาข้างนอก โดยให้เขียนวง 360 องศา เป็นการให้รู้จักตัวเองแบบง่ายๆ ด้วยการให้แสดงตัว โดยมีโจทย์ในชีวิต เช่น ในครอบครัวที่มีพี่น้องกี่คน แล้วเราเป็นลูกคนที่เท่าไร จากนั้นให้เขาแสดงตัว เป็นการฝึกให้เปิดเผยตัวเอง เพราะบางทีคนยังไม่กล้าเปิดเผยตัวเองผ่านการพูด เลยให้ก้าวออกมาข้างนอกแค่แสดงตัวก่อน ซึ่งจะมีการเลือกสัมภาษณ์แค่บางคน เช่น ถามว่าการเป็นพี่คนโต คนกลาง คนเล็กเป็นอย่างไร เมื่อเขาพูดเรื่องส่วนตัวแล้วมีคนอื่นฟัง เขาจะรู้สึกดีเพราะเขามีพื้นที่ของตัวเองเอง ซึ่งจะเป็นการจุดประกายให้กิจกรรม 3 รอบที่นั่งวงกลมที่มีการให้โจทย์คุย จะทำให้เขาคุยได้ลึกขึ้น

กระบวนการ	:	กลุ่มใหญ่
โจทย์	:	ให้คนที่ตรงกับคำถามเหล่านี้ ก้าวออกมาข้างหน้า / เลือกสัมภาษณ์บางคน
กติกา	:	ให้ผู้เข้าร่วมก้าวออกมาข้างหน้าเมื่อได้ยินคำถามเหล่านี้ • ใครชอบพี่หมีนะ ในบุพเพสันนิวาส เพราะอะไร • สถานที่ที่ชอบไป เพราะอะไร • ใครมีพี่น้องกี่คน รู้สึกอย่างไรเป็นลูกคนเดียวใคร / เป็นพี่คนโต รู้สึกอย่างไร / มีความรับผิดชอบอย่างไร / สิ่งทีภาคภูมิใจ / ใครเป็นลูกคนกลาง รู้สึกอย่างไร

กิจกรรม socio (ความสุข 4 ระดับ) เป็นการสำรวจตัวเอง 4 ระดับ เพื่อสำรวจตัวเองง่ายๆ ว่าความสุขและความทุกข์ของเขาในปีที่ผ่านมาอยู่ในระดับไหน เป็นการชวนให้มาทบทวนตัวเองให้เห็นว่าความสุขและความทุกข์ในชีวิตของเขามีอะไรบ้าง

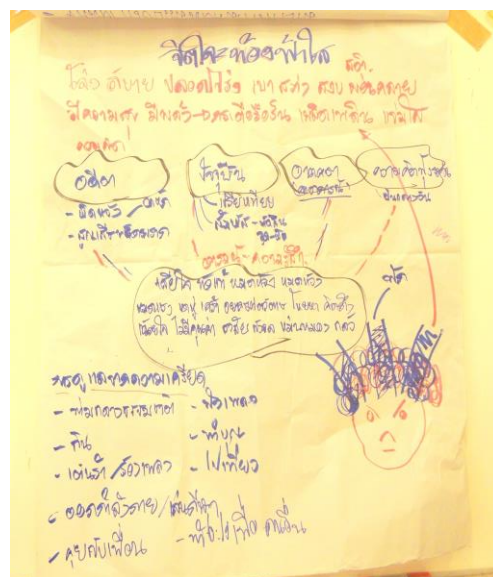
กระบวนการ	:	กลุ่มใหญ่
โจทย์	:	มีความสุขอยู่ในระดับไหนใน 4 ระดับ (จากน้อยไปมาก จากระดับ 1-4)
กติกา	:	ให้ผู้เข้าร่วมไปยืนตามหมายเลขที่คิดว่าตัวเองอยู่ในระดับนั้นตามโจทย์ที่กระบวนการถาม

กิจกรรมจักรวาลจัดสรร จักรวาลจะจัดสรรให้ผู้เข้าร่วมได้ไปเรียนรู้กับคนอื่น ๆ ที่ไม่ใช่คนที่เรารู้จักกันมาก่อนโดยการเวียนจับคู่ไปเรื่อยๆ “การให้โจทย์ คือให้เขาได้ทบทวนและเล่าเกี่ยวกับเรื่องของตัวเอง ซึ่งโจทย์นั้นเรียกว่าการกลับมา inner work กับตัวเอง โดยเป็นโจทย์ที่เป็น empower ในเชิงบวกก่อน เช่น เรื่องความสำเร็จ ความประทับใจ ความภาคภูมิใจในการทำงาน แล้วมีเวลาให้เขาดูแลตัวเอง เพราะฉะนั้นในช่วงนี้เขาจะได้ทบทวนตัวเองว่าสิ่งที่เขาทำมามีความภาคภูมิใจ หรืออะไรที่ประทับใจหรือเป็นความสำเร็จ และโดยทั่วไปคนส่วนใหญ่อยากให้คนอื่นได้รับรู้ความสำเร็จของตัวเอง...”

ธรรมชาติของมนุษย์ต้องการคนรับรู้และเข้าใจในความเป็นตัวเขา และทำให้เขามีพื้นที่มีตัวตนในสังคมในชุมชน ในครอบครัว และในความสัมพันธ์นั้น นี่คือนิยามแรก ที่ให้เขาได้ทบทวนผ่านการตั้งคำถามเชิงบวก และเมื่อเขาเห็นความภาคภูมิใจ เขาจะเริ่มเห็นคุณค่าในสิ่งที่ทำ สำหรับโจทย์ข้อที่ 2 คือคำถามว่าอะไรที่เป็นสิ่งหล่อเลี้ยงของเขา หรือการถามว่าสิ่งที่เป็นปัญหาอุปสรรคที่เจอมาสามารถผ่านมาได้อย่างไร เป็นการถามให้ลึกลงไปว่าอะไรเป็นสิ่งที่หล่อเลี้ยง ที่ทำให้เขายังเดินบนเส้นทางนี้ เพื่อให้เขาค่อยๆ ทบทวนตัวเอง ถึงสิ่งเล็กๆ ที่อยู่ข้างใน ซึ่งการทำให้เขาทำงานแบบนี้แบบไม่รู้จักรู้เห็นเหน็ดเหนื่อย และสิ่งที่จริงแล้วงานที่เขาทำอยู่เป็นงานจิตอาสาที่ไม่ได้เงิน เพราะฉะนั้นสิ่งที่หล่อเลี้ยงให้เขาเดินและทำงานแบบนี้ไม่ใช่เรื่องข้างนอก แต่เป็นเรื่องจิตใจ เรื่องคุณภาพภายใน หรือภาวะความเป็นผู้นำที่มีอยู่ในตัวเขา โดยที่เขาไม่จำเป็นต้องมีตำแหน่ง”

กระบวนการ	:	จับคู่
โจทย์	:	มีคำถาม 1.ความภาคภูมิใจ ความสำเร็จ ความประทับใจในการทำงานยาวนาน หรืองานอื่นๆ คือเรื่องใดบ้าง 2.อะไรคือสิ่งที่หล่อเลี้ยงให้เราทำงานเพื่อเด็ก ๆ (แรงบันดาลใจ, แรงจูงใจ)
กติกา	:	ให้จับกันคู่และผลัดกันเล่า จากนั้น เปลี่ยนคู่ไปที่ละคำถาม

กิจกรรมทอผ้าใส่ไร้ก้อนเมฆ : รู้จักตนเอง จัดการอารมณ์ตนเอง กระบวนการได้หยิบก้อนเมฆมาเปรียบเทียบเป็นเช่นความคิด และทอผ้าเปรียบเสมือนจิตใจ ซึ่งทั้งสองสิ่งนั้นทำงานด้วยกันภายใต้การสั่งการของมนุษย์ “เป็นกิจกรรมที่อยากให้เขาเรียนรู้การทำงานของจิตใจของมนุษย์ ว่าความทุกข์ที่เกิดขึ้นในใจของมนุษย์เกิดขึ้นได้อย่างไร แล้วเราจะดูแลจัดการอย่างไร” ซึ่งที่จริงมาจากจิตวิทยาแนวพุทธ ที่ทำให้เกิดการเปรียบเทียบและเห็นได้ง่ายว่าจิตใจของเราทำงานอย่างไร และได้เห็นความทุกข์ของเรา ซึ่งความทุกข์ของเราเกิดจากเรื่องอะไรได้บ้าง นั่นคือเรื่องของความคิดที่ทำให้เกิดความทุกข์ และความทุกข์ความเครียดส่งผลต่อสุขภาพของตัวเขาเองอย่างไร แล้วเขาต้องดูแลตัวเองอย่างไร ซึ่งวิธีการดูแลตัวเอง คือ การดูแลตัวเองที่ไม่ใช่การเบียดเบียนตัวเอง ตัวอย่างเช่น การเครียดแล้วไปกินเหล้านี่คือการเบียดเบียนตัวเอง และพยายามแทรกบทบาทของการเป็นพี่เลี้ยงเยาวชนชนด้วยว่าถ้าเขาสามารถทำให้เด็กๆ มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ เช่น จัดการกับก้อนเมฆต่างๆ ได้ เด็กจะสามารถดูแลตัวเองได้ในอนาคตที่เขาโตขึ้น

“เวลาเราทำกิจกรรมกับเด็กในชุมชน เพื่อสร้างภาวะอารมณ์เป็นทอผ้าใส่ขึ้นมาให้เด็ก ไม่ใช่ทำเพื่อให้กิจกรรมเสร็จเท่านั้น และหน้าที่การเป็นพี่เลี้ยงเยาวชนเป็นบทบาทหน้าที่สำคัญ เพราะเรากำลังสร้างคนให้เป็นคนดีให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก ให้มีจิตอาสา พร้อมช่วยเหลือคนอื่น เด็กต้องมีคุณภาพจิตใจแบบทอผ้าที่สดใสมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่ดีและมีคุณภาพ” จากนั้นได้มีการสรุปถึงบทบาทของพี่เลี้ยง ซึ่งเป็นกิจกรรมที่โยงเข้าสู่เนื้อหาได้อย่างแนบเนียนอีกด้วย

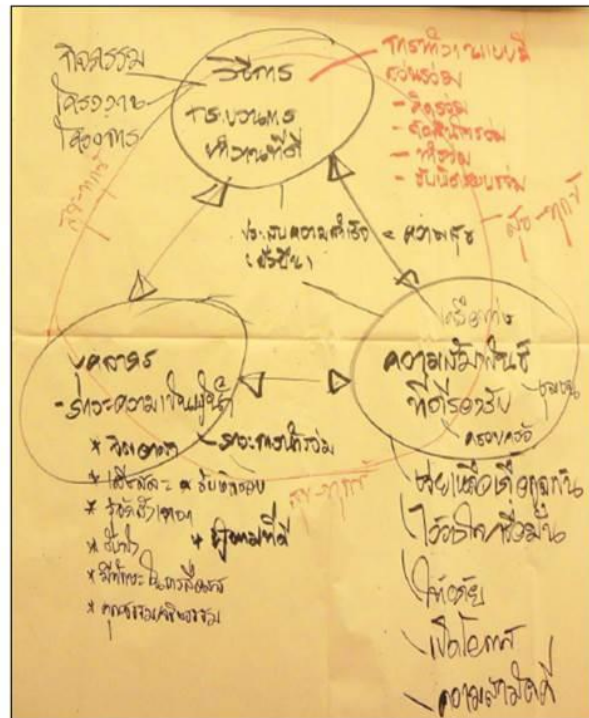
จากกิจกรรมที่ทำให้ผู้เข้าร่วมได้เรียนรู้และรู้จักตนเองแล้ว กระบวนการจึงได้ค่อยๆ ให้ผู้เข้าร่วมเกิดทัศนคติ ความรู้ และมีทักษะในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม จึงเลือกกิจกรรมสนุกๆ มาดังนี้ กิจกรรมโจรขึ้นบ้าน / กิจกรรมการฟังด้วยหัวใจ / กิจกรรมสันทนากการ (1.กิจกรรมHome 2.กิจกรรมปิดตาดึงเชือก) / กิจกรรม Check out / กิจกรรมสี่เหลี่ยมแตก / กิจกรรม World Café / กิจกรรมประเมินแบบเสริมพลัง มาขยายความแต่ละกิจกรรมว่ามีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เข้าร่วมเกิดการเรียนรู้ได้อย่างไรกัน

กิจกรรมโจรขึ้นบ้าน ชื่อเรียกความสนใจทันที กระบวนการบอกว่าที่ตั้งชื่อแบบนี้เพื่อให้เกิดความสมจริงเวลาให้โจทย์หรือให้สถานการณ์ ซึ่งใกล้เคียงกับชีวิตจริง “ทำให้เขาเชื่อมโยงสิ่งที่ได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์หรือ active learning โยงกลับไปสู่ชีวิตจริงได้ เพราะประสบการณ์ในห้องเรียนต้องเชื่อมโยงไปสู่ประสบการณ์ในชีวิตจริงให้ได้ ไม่ใช่ความรู้แบบแยกส่วน และเป็นการนำเข้าสู่เนื้อหา **องค์ประกอบ** อะไรบ้างที่ทำงานให้ประสบความสำเร็จ มีความสุข และมีความยั่งยืน โดยเรานำคำที่ผู้เข้าร่วมคุยจากเมื่อเข้ามาใช้ เพื่อทำให้เขารู้สึกว่าเป็นเจ้าของภาษาและเพราะองค์ความรู้แบบนี้ ไม่ใช่เป็นการใส่เนื้อหาให้เขา แต่ให้เขาเป็นผู้บอกเนื้อหานั้นเอง”

กระบวนการ	:	กลุ่มใหญ่
อุปกรณ์	:	มีแผ่นยางคนละ 1 แผ่นให้เป็นตัวแทนบ้าน มีบ้านว่าง 1 บ้าน
โจทย์	:	ทุกคนต้องรักษากำแพงของชุมชน อย่าให้บ้านว่าง หน้าที่ ปกป้องบ้านตนเอง
กติกา	:	ห้ามกีดกัน ห้ามเตะย่ำบ้าน ห้ามทำร้ายใจ
หมายเหตุ	:	เล่นทั้งสิ้น 12 รอบ เป้าหมายสูงสุดสองนาที

กระบวนการเสริมว่า “กิจกรรมโจรขึ้นบ้านนี้ ผมตั้งใจให้เขาเห็นว่า 3 เรื่องนี้ 1. **วิธีการ/กระบวนการทำงานที่ดี** 2. **มีความสัมพันธ์ที่ดีรองรับ** (ครอบครัว ชุมชน) และ 3. **มีบุคลากรมีภาวะความเป็นผู้นำ** มีความสำคัญกับเราเป็นที่มาความสุข ความทุกข์ในชีวิตเรา อยากให้เขาเห็นว่าตัวเขามุ่งไปที่เรื่องใดเรื่องหนึ่งมากเกินไปหรือเปล่า เช่น บางกลุ่มอาจมุ่งเน้นไปที่การทำอีเว้นท์หรือกิจกรรมอย่างเดียว โดยไม่ได้สนใจว่าเด็กจะมีภาวะความเป็นผู้นำหรือเปล่า (หมายถึงกล้าคิด กล้าแสดงออก) ไม่ได้สนใจความสัมพันธ์ที่จะเกิดขึ้นว่าเป็นอย่างไร ถ้าเรามีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น ครอบครัวเราก็มี

ความสุข ดังนั้นจะเห็นว่าบางกลุ่มยังไม่มีเครือข่ายองค์กรเลยเขาจะได้รู้ว่าเครือข่ายก็เป็นส่วนสำคัญของการทำงานให้ประสบความสำเร็จเช่นกัน

ผู้ที่มีการเป็นผู้นำ และสามารถสร้างการมีส่วนร่วมและนำร่วมได้ก็จะสามารถประสบความสำเร็จได้ และถ้าองค์กรมีองค์ประกอบ 3 ส่วนในระดับใกล้เคียงกัน จะทำให้เกิดความสำเร็จ ยั่งยืน และมีความสุข อยากจะชี้ให้เห็นโดยเฉพาะในส่วนของการทำกิจกรรมกับเยาวชน อยากให้ผู้เข้าร่วมเห็นว่าการทำงานส่วนนี้ไม่ใช่เพื่อทำให้กิจกรรมสำเร็จ แต่ต้องสร้างความสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความยั่งยืน และเมื่อเยาวชนลุกขึ้นมาเป็นผู้นำ ก็สามารถลุกขึ้นมาคิดมาจัดการกับสถานการณ์ ปัญหาของพวกเขาเอง”

กิจกรรมการฟังด้วยหัวใจ ด้วยการเปิดคลิปชื่อ “เป้ อารักษ์ กับ การฟังที่จะเปลี่ยนชีวิตที่เหลือของเขา” (ลิงค์ https://www.youtube.com/watch?v=oD0LwD39_XM) และถอดบทเรียนสิ่งที่ได้

เพราะการฟังเป็นหัวใจของการเป็นพี่เลี้ยงเยาวชน ซึ่งถ้า พี่เลี้ยงไม่ฟัง จะไม่มีพื้นที่ให้เด็กๆ แสดงความเห็น ทำให้ เด็กๆ ไม่ได้พูดถึงความต้องการของเขา

จากการดูคลิปนี้ เป็นกิจกรรมที่เป็นการฝึกทักษะการเป็นผู้นำด้วยการฟังด้วยหัวใจ การนำคลิปมา
ให้ดูเป็นตัวอย่างผู้เข้าร่วมจะเข้าใจได้เร็ว เป้าหมายของการนำกิจกรรมนี้มา เพราะการฟังเป็นหัวใจของ
การเป็นพี่เลี้ยงเยาวชน ซึ่งถ้าพี่เลี้ยงไม่ฟัง จะไม่มีพื้นที่ให้เด็กๆ แสดงความเห็น ทำให้เด็กๆ
ไม่ได้พูดถึงความต้องการของเขา เพราะฉะนั้นต้องมีทักษะของการฟังด้วย ซึ่งเป็นทักษะเดียวกันกับ
ทักษะความเป็นผู้นำ คือถ้าจะทำให้งานสำเร็จ ผู้นำต้องมีทักษะในการสร้างความมีส่วนร่วม ถ้าเขาสร้าง
การมีส่วนร่วมได้จะเกิดความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นด้วย เป็นองค์ประกอบซึ่งกันและกัน”

สำหรับกิจกรรมสนทนากาที่นำมาแทรกเป็นช่วงๆ ก็มีสาระสำคัญเช่นกัน เช่น กิจกรรม Home
เป็นสนทนากาเล็กๆ ที่กระบวนการบอกว่าเป็นการลงถามเขาว่าเขาได้เรียนรู้อะไร “ซึ่งนำไปเทียบกับ
การใช้ชีวิตจริงของเขา ทุกครั้งที่เราออกจากบ้านเรามีต้นทุนชีวิตที่ต้องจ่าย ทั้งเงิน สุขภาพ
ช่องว่างความสัมพันธ์ และเวลา ให้พวกเขาเห็นว่าบ้านคือที่พักที่มีความสำคัญกับทุกคน และได้มี
การโยงกลับมาว่าถ้าเขาเป็นพี่เลี้ยงเยาวชน แล้วเราเป็นที่พักให้กับเด็กได้ เวลาเด็กออกไปข้าง
นอกก็จะกลับมา ถ้าเราทำให้เขาารู้สึกผ่อนคลาย วางใจ ทำให้เขาารู้สึกปลอดภัย เมื่อเด็กมีปัญหา
อะไรเขาจะกลับมาที่บ้าน เพราะฉะนั้นที่พักที่อยากให้ผู้เข้าร่วมได้เห็นคือนอกจากบทบาทที่ทำหน้าที่พี่
เลี้ยงแล้ว ในบทบาทชีวิตของตัวเองที่เป็นพ่อแม่ ปู่ ย่า ตา ยาย จะทำอย่างไรให้พวกเขาสามารถ
ทำตัวเป็นที่พักให้กับลูกหลานได้ นี่คือนสิ่งที่ซ่อนอยู่ข้างในกิจกรรมนี้”

กระบวนการ	:	กิจกรรมเดี่ยวและแบ่งกลุ่มละ 4-6 คนถอดบทเรียนจากกิจกรรม
อุปกรณ์	:	มีแผ่นยางคนละ 1 แผ่น ให้สมมุติเป็นบ้าน
โจทย์	:	ให้ทุกคนส่งเสียงตรีและเดินจากบ้าน (ที่ตัวเองยืนอยู่) ไปที่.....บ้านเพื่อน / ที่ทำงาน / โรงพยาบาล /ความสำเร็จ (ตามที่กระบวนการกำหนดจุดไว้ในห้อง) แล้วกลับมาบ้าน / แบ่งปัน เรื่องราวหนึ่งเรื่องที่ยากเล่าให้เพื่อนฟัง
กติกา	:	ให้ทุกคนออกจากบ้านไปทำตามโจทย์โดยต้องกลั่นหายใจและออกเสียงดีไปตลอดเส้นทางถ้าไม่ ไหวให้กลับมาที่บ้านแล้วเริ่มใหม่ ทำภารกิจให้สำเร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด

กิจกรรมปิดตาตั้งเชือก มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เข้าร่วมเห็นบทบาทของผู้นำ “ซึ่งเราอยากจะปรับทัศนคติการนำของพวกเขาด้วย เพราะเราได้เห็นแล้วว่าผู้นำของแต่ละกลุ่มมีลักษณะของการจัดการค่อนข้างสูง เพิ่มเติมให้เขารู้บทบาทสำคัญของผู้นำมีเรื่องอะไรบ้าง แล้วโยกกลับมาที่ตัวเขาเองว่าอยากเป็นผู้นำแบบไหน และมีคุณลักษณะของผู้นำอย่างไร เป็นการทำเรื่องข้างใน (จิตใจ) ของเขาด้วย คือทำให้เขากลับมาสำรวจตัวเองว่าจะเป็นผู้ผู้นำแบบไหน ถ้าเขาเข้าใจเรื่องนี้ทำให้เขาสามารถสร้างการมีส่วนร่วมได้ ดูแลคนอื่นได้”

กระบวนการ	:	วงใหญ่
อุปกรณ์	:	ผ้าปิดตา , เชือกยาว 1 เส้น
โจทย์	:	ให้ทุกคนทำเชือกเส้นนี้ให้มีรูปทรง 4 เหลี่ยมจตุรัส
กติกา	:	1. ใช้ผ้าปิดตาและต้องหลับตาให้สนิท (ให้มองไม่เห็น) เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง 2. ให้มือทุกคนอยู่ที่เชือก 3. พุดคุยกันได้ 4. ใช้เวลา : 20 นาที
ถอดบทเรียน	:	เราจะนำกิจกรรมนี้ไปให้เยาวชน / ผู้ใหญ่ เรียนรู้ในเรื่องใดได้บ้าง

กิจกรรมสี่เหลี่ยมแตก มีเป้าหมายที่อยากให้ผู้เข้าร่วมเห็นว่า “วิธีการทำงานที่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างไร” “คือเขาจะมองแค่หน้างานของตัวเองไม่ได้ เช่น รพ.สต. ทำงานประสบความสำเร็จ แต่ความสำเร็จขององค์กรไม่ได้หมายถึงความสำเร็จของชุมชน จึงเป็นปัญหาร่วมกันที่ต้องช่วยกันดูแล โดยที่เราพูดกันตลอดว่าการทำงานกับเด็กต้องมีเครือข่ายร่วมด้วยนั่นเอง ซึ่งกิจกรรมนี้จะทำให้เขาเห็นการทำงานแบบมีส่วนร่วมในช่วงถอดบทเรียน”

กระบวนการ	:	แบ่งกลุ่มย่อย
อุปกรณ์	:	ชิ้นส่วนจิ๊กซอว์
โจทย์	:	ให้ประกอบชิ้นส่วนจิ๊กซอว์เป็นรูปสี่เหลี่ยมจตุรัส ภาวกิจกลุ่มจะเสร็จสิ้นเมื่อมีสี่เหลี่ยมจตุรัสวางไว้ตรงหน้าทุกคน
กติกา	:	ห้ามพุดคุย ห้ามส่งซิกกัน ให้ต่อของใครของมัน ห้ามช่วยกัน
	:	ห้ามยื่นชิ้นจิ๊กซอว์ให้กับเจ้าตัวตรงๆ

กิจกรรม World Café เป็นรูปแบบหนึ่งของการประชุมแบบมีส่วนร่วมเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและการระดมความคิดเห็น เป็นการใช้เครื่องมือเพื่อให้บทสนทนาที่ผ่านมานำมาใช้ในการให้ผู้เข้าร่วมได้ระดมความคิดเห็นด้านการทำงานกับเด็กและเยาวชน ทำให้รู้ว่าเขาได้ทำเรื่องงานเยาวชนในด้านใดบ้าง และมีบทบาทอย่างไร และถึงมาถึง **“พี่เลี้ยงควรมีคุณลักษณะอะไร”** ซึ่งกิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ออกแบบ เพื่อให้เขาช่วยกันต่อยอดว่าน่าจะเป็นอย่างไรบ้างจากโจทย์ที่เราให้ไว้ จากนั้นถอดบทเรียนจากประสบการณ์ของเขา ซึ่งกิจกรรมนี้นำมาเป็นการรอบให้เขาได้ทำกิจกรรมประเมินตัวเองด้วย (กิจกรรมประเมินแบบเสริมพลัง)

สำหรับกิจกรรมนี้จะใช้สำหรับการถอดบทเรียนจากประสบการณ์ของเขา และทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในทุกเรื่องทุกประเด็น ทำให้การพูดคุยสนุก การที่เราให้เขาทำกลุ่มเดียวใน 8 ประเด็นจะเป็นเรื่องน่าเบื่อและทำให้เขาคิดไม่ออก แต่พอมีการเปลี่ยนแปลงนี้ (ทั้งกลุ่มย้ายไประดมความคิดเห็นที่ละประเด็นจนครบ) ทำให้สนุก และได้เห็นการเติมมุมมองของตัวเองจากมุมมองของคนอื่น เป็นการต่อยอดความคิดซึ่งกันและกัน ทำให้เขาสนุกที่จะคิดด้วย เป็นวงวิชาการที่ไม่เครียดเหมือนกับเล่นสนุกแต่ได้เรียนรู้อะไรเยอะ”

กระบวนการ	:	แบ่งกลุ่มย่อยแบ่งกลุ่มย่อย เป็น 8 กลุ่มตามหัวข้อ
อุปกรณ์	:	กระดานฟลิปชาร์ต , ปากกาเมจิก
โจทย์	:	ให้ระดมความคิดกัน 8 หัวข้อ และให้แต่ละกลุ่มเวียนเขียนไปที่ละประเด็นจนครบตามเวลาที่กำหนด หัวข้อดังนี้ 1. บทบาทสำคัญของพี่เลี้ยงเยาวชนมีอะไรบ้าง 2. คุณลักษณะ/คุณสมบัติของพี่เลี้ยงที่ดีของพี่เลี้ยงเยาวชนมีอะไรบ้าง 3. เป้าหมายสำคัญของการพัฒนาเยาวชนมีอะไรบ้าง 4. กิจกรรมหรือการเรียนรู้แบบไหนที่เหมาะสมกับเยาวชนหรือนำมาใช้กับเยาวชนได้ 5. เราต้องสร้างการมีส่วนร่วมกับใครหรือองค์กรใด (ใน - นอกชุมชน) 6. ในฐานะพี่เลี้ยงเยาวชน / เยาวชน เราอยากจะพัฒนาหรือเรียนรู้เพิ่มเติมในเรื่องอะไรบ้าง 7. สิ่งที่เราต้องการสนับสนุนในการทำงานกับเยาวชนมีอะไรบ้าง 8. ทำอย่างไรให้เครือข่ายทำงานพัฒนาเยาวชนยั่งยืน : ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอ

กิจกรรมประเมินแบบเสริมพลัง ต่อเนื่องมาจากกิจกรรม World Café การทำงานทั้ง 8 ด้าน

ที่ผู้เข้าร่วมได้ระดมความคิดเห็นกันออกมา กลายมาเป็น**เครื่องมือการประเมินตัวของผู้เข้าร่วมเอง** เพราะผู้เข้าร่วมเป็นผู้กำหนดเองว่าลักษณะของพี่เลี้ยงที่ดีต้องเป็นแบบใด “เราจึงนำการระดมความคิดของผู้เข้าร่วมทั้ง 8 ด้าน มาให้พวกเขาได้ประเมินตัวเอง ว่าที่ผ่านมาพวกเขาทำได้ขนาดไหน **เป็นการประเมินแบบเสริมพลังหรือการประเมินแบบมีส่วนร่วม** โดยตัวชี้วัดจริงๆ เขาเป็นตัวกำหนดไม่ใช่เรา สำหรับกิจกรรมประเมินนี้สามารถใช้ได้กับทุกเรื่อง จะประเมินเรื่องสุขภาวะก็ได้ ทั้งสุขภาวะทางกาย สุขภาวะทางสังคม สุขภาวะทางจิตใจ สุขภาวะทางปัญญา ทำได้หมด แต่คนทำต้องมีเนื้อหาเป็นแบบคร่าวๆ คือ มีฐานคิด มีทฤษฎีที่รองรับ”

กระบวนการ	:	แบ่งกลุ่มย่อยตามพื้นที่
เครื่องมือ	:	เครื่องมือไยแมงมุม
โจทย์	:	ให้ประเมินองค์การตนเอง ตาม 8 หัวข้อ องค์การเราอยู่ในระดับไหน เพราะอะไรและนำเสนอในวงใหญ่

กิจกรรม Check out เป็นกิจกรรมปิดวง เป็นกระบวนการ empower มีโจทย์ เช่น ให้เดินไปหาเพื่อนๆ และพูดขอบคุณและให้กำลังใจกัน และชื่นชมกันและกัน หรือการให้ออกมาพูดที่ละคนว่าฉันจะเป็นผู้นำแบบไหน “กิจกรรมปิดวงนี้ ถือว่าเป็นความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ที่เรียกว่า **empower หรือการเสริมพลัง** เพื่อให้เขาารู้สึกว่ามีพลังที่จะขับเคลื่อนงาน เป็นการเพิ่มมูลค่าของสิ่งที่เราทำมาตลอดสองสามวันนี้ จากเดิมเขามีความรู้สึกดีกับเพื่อนอยู่ในระดับ 7-8 อยู่แล้ว เมื่อเราเปิดช่องให้เขาจะทำให้เขาก็จะยิ่งสนิทกันมากขึ้น เป็นการเติมให้เขามีกำลังใจและภูมิใจในสิ่งที่เขาทำ เพราะเมื่อคนอื่นมีค่า ชื่นชมกับการที่เขามีความอดทนและลงทุนลงแรงกับการพัฒนาเยาวชนหรือในเรื่องต่างๆ จะทำให้เขารู้สึกว่าสิ่งที่เขามีคุณค่า แม้ว่าจะสำเร็จหรือไม่ก็ตามเป็นการให้กำลังใจซึ่งกันและกัน และจะทำให้พวกเขารู้สึกว่าเป็นเพื่อนที่ดีต่อกันได้ต่อไป หรือจะนำมาใช้เพื่อเป็นการปลุกพลังใจให้รู้สึกมีพลังเช่นออกมาพูดที่ละคนฉันจะเป็นผู้นำแบบไหน เหมือนเป็นการช่วยต่อยอดการถกของพวกเขานั่นเอง”

กระบวนการ	:	ยืนล้อมเป็นวงใหญ่
โจทย์	:	ให้ก้าวออกมาข้างหน้าแล้วพูดฉันจะเป็นผู้นำแบบไหน...ทีละคน
	:	ให้เดินหาเพื่อนๆ และพูดชื่นชมหรือให้กำลังใจกันและกัน

อภิเดช หัสรังษี

มาลองฟังเสียงสะท้อนจากผู้เข้าร่วมเวที เยาวชนแกนนำ อภิเดช หัสรังษี จากอบต.ควนชะลิก สะท้อนการเข้าร่วมครั้งนี้ว่า “การเข้าร่วมเวทีในครั้งนี้ ผมได้ทักษะความรู้ ด้านการเป็นผู้นำและการเป็น **ผู้พูด**ครับ และผมจะนำสิ่งที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับตัวเอง ผมจะนำมาลองประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันจริง เช่น ให้กล้าแสดงออกมากขึ้นในการทำหน้าที่ในที่ประชุม การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า กล้าคิด กล้าพูด กล้าลงมือทำก็จะพยายามทำให้มากขึ้น และที่สำคัญกล้าที่จะรับฟังความคิดเห็นคนอื่นครับ และผมจะปฏิบัติตัวเองให้เป็นแบบอย่างให้กับกลุ่มน้องๆ เยาวชนในทีมได้เห็นว่าเรามีภาวะผู้นำ ต้องทำอะไรบ้าง และนำความรู้ที่ได้ไปแชร์ต่อให้กับน้องๆ ต่อไปกิจกรรมที่ผมชอบคือกิจกรรมที่ทำเชือก ให้เป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสโดยปิดตาทุกคนในกลุ่ม เพราะเป็นกิจกรรมที่สร้างความซื่อสัตย์ ความ **สามัคคี** ความรัก และยังฝึกทักษะภาวะการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี”

ทั้งนี้ จรยุทธ ได้ให้แนวทางสำหรับผู้สนใจเป็น “**พี่เลี้ยงเยาวชน**” ในพื้นที่ของตนเองแต่ไม่เข้าร่วมอบรมครั้งนี้ ว่าควรต้องมีทักษะพื้นฐานดังนี้ 1. ทักษะในการ empower เยาวชนให้ทำงานเป็น ให้เด็กมีแรงบันดาลใจในการฝึกตัวเอง และมีแรงบันดาลใจในการทำงานเพื่อชุมชน เพื่อท้องถิ่น หรือเพื่อส่วนรวมได้ ในแบบใดก็ได้ 2. ทักษะในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของเด็กในชุมชน 3. ทักษะในการถอดบทเรียนที่ทำให้เด็กได้เรียนรู้จากกันและกัน และช่วยในการสร้างความสัมพันธ์ได้ด้วยการทำให้เด็กได้พัฒนาภาวะผู้นำให้เกิดขึ้น และส่งผลให้เกิดการทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์ต่างๆ เพราะการถอดบทเรียนไม่ใช่แค่การนำความรู้ออกมาอย่างเดียว แต่ต้องทำให้เด็กพัฒนาตัวเองและเห็นภาวะผู้นำ ซึ่งสามารถทำได้หมด เช่น การออกแบบให้เยาวชนมองเห็นว่าใครในชุมชนที่เป็นผู้นำ และเขามีบทบาทอย่างไร นี่คือการเรียนเรื่องผู้นำผ่านผู้นำในชุมชนของตนเองได้ ซึ่งเยาวชนจะพบว่าผู้นำที่หลากหลายมาก และการที่พี่เลี้ยงจะทำงานนั้นได้ จะต้องมีความรู้เรื่องการถอดบทเรียนได้อีกด้วย”

ซึ่งพี่เลี้ยงจะมีทักษะแบบนี้ได้ต้องมาเรียนรู้ มาฝึกตัวเอง รุ่มๆ จะให้เกิดขึ้นเองแบบธรรมชาติมันเกิดขึ้นได้น้อยมาก เพราะบางที่ต้องอาศัยกรอบคิดบางอย่างในเชิงทฤษฎีการเรียนรู้ เช่น การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ ซึ่งเป็นเนื้อหาที่ค่อนข้างใหญ่ เช่น การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์เป็นอย่างไร ประสบการณ์มีทั้งในห้องเรียน ประสบการณ์ในห้องอบรม และประสบการณ์ในชีวิตจริง โดยสามารถเชื่อมต่อกันได้อย่างไร ดังนั้นการพัฒนาทักษะสำคัญจริงๆ ที่จะทำให้เขาเกิดการเรียนรู้ เราเรียกว่าทักษะการถอดบทเรียน โดยมีหัวใจสำคัญคือการแสวงหาความรู้ ได้แก่ ฟัง ถาม จับประเด็น สรุป ขมวด เชื่อมโยง ซึ่งถ้าในภูมิปัญญาของเรา เรียกว่า หัวใจนักปราชญ์ สุ จิ ปุ ลิ เพราะการจะเป็นนักปราชญ์ผู้รู้ได้ ต้องแสวงหาความรู้”

“อยากเป็นพี่เลี้ยงก็ลองให้ฝึกตัวเองแบบง่ายๆ โดยมีหลักง่ายๆ คือการเปิดพื้นที่ให้เด็กได้พูดและแสดงความคิดเห็น ลดการแนะนำ ลดการสอนลง”

ท้ายสุดสำหรับผู้ที่ยอยากเป็น “พี่เลี้ยง” แต่ไม่ได้มีโอกาสเข้าอบรมที่ไหนเลย จรรยาพร ก็มีข้อเสนอแนะแบบง่ายๆ ให้เป็นพี่เลี้ยงขั้นเริ่มต้นว่า “อยากเป็นพี่เลี้ยงก็ลองให้ฝึกตัวเองแบบง่ายๆ โดยมีหลักง่ายๆ คือการเปิดพื้นที่ให้เด็กได้พูดและแสดงความคิดเห็น เช่น เวลาประชุมกัน ลองฟังและสนับสนุน เกื้อกูลให้เด็กได้พูดได้แสดงออกเต็มที่ก่อน ให้ลดการแนะนำ ลดการสอนลง” กระบวนกรกล่าวจบท้าย

ตลอดระยะเวลาสามวัน ถือว่าเป็นการเริ่มต้นที่ดีสำหรับผู้เข้าร่วมทุกคน ที่มีโอกาสที่ดีที่ได้มาเติมเต็มความรู้ ทักษะและทัศนคติใหม่ๆ ในการพัฒนาเยาวชนในทิศทางการเรียนรู้แบบใหม่ การกลับไปทำหน้าที่ “พี่เลี้ยงเยาวชน” ที่เต็มเปี่ยมไปด้วยพลังกาย พลังใจ จะทำให้พวกเขาเหล่านี้สามารถนำสิ่งที่ได้ในเวทีครั้งนี้ ไปประยุกต์ใช้กับงานที่ตนเองทำอยู่ให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ถ้าผู้ใหญ่ทุกคนที่อยู่รอบตัวเด็กสามารถทำหน้าที่ “พี่เลี้ยงเยาวชน” ได้ แบบไม่ต้องเก่งทุกคนแต่มีความเข้าใจเรื่องการพัฒนาเด็ก เยาวชนที่ถูกต้อง เชื่อมั่นว่าด้วยสองมือของทุกคนที่ร่วมแรงร่วมใจกัน “บ่มเพาะ” เด็ก เยาวชน จะก่อให้เกิดความมั่งคั่ง บานสะพรั่งทั่วทั้งแผ่นดิน เมื่อนั้นประเทศไทยในอนาคต ย่อมสดใสแน่นอน.

